

DONNA
LEON

SALTO
MORTALE

VERTAALD DOOR THEO SCHOLTEN

2011

DE BEZIGE BIJ
AMSTERDAM

Questo è il fin di chi fa mal!
E de' perfidi la morte
alla vita è sempre ugual.

Zo komen boosdoeners aan hun einde.
De dood van de trouwelozen
is altijd hetzelfde als hun leven.

Don Giovanni
Mozart/DaPonte

Voor Toni Sepeda en Craig Manley

Op de laatste dinsdag van september viel er voor het eerst sneeuw in de bergen die Noord-Italië van Oostenrijk scheiden, ruim een maand eerder dan gewoonlijk. De sneeuw kwam plotseling, meegevoerd in dikke wolken die zonder waarschuwing uit het niets waren komen opzetten. Binnen een halfuur waren de wegen van de pas boven Tarvisio glad en dodelijk. Er was een maand lang geen regen gevallen, en de eerste sneeuw lag dus op wegen die reeds bedekt waren met een glinsterende laag olie en vet.

Die combinatie bleek fataal voor een zestien wielen tellende vrachtwagencombinatie die Roemeense nummerborden en een vrachtbrief voor negentig kubieke meter vurenhout voerde. Net ten noorden van Tarvisio, op een weg die omlaag voerde naar de toegang tot de autostrada en daarmee naar de warmere, veiligere wegen van Italië, remde de chauffeur te hard in een bocht en verloor de controle over het reusachtige voertuig, dat met vijftig kilometer per uur van de weg af dook. De wielen trokken enorme voren in de nog niet bevroren aarde, terwijl de romp van de wagen bomen omver beukte, ze afbrak en links en rechts neerkwakte in een lange baan die naar de bodem van het ravijn leidde, waar de vrachtwagen ten slotte tegen de rotswand van een berg sloeg, openbarstte en zijn lading in een wijde boog verspreidde.

De eerste mensen die ter plaatse kwamen, chauffeurs van andere vrachtwagens die zonder aarzelen gestopt wa-

ren om hun collega te hulp te schieten, gingen meteen naar de cabine, maar er was geen hoop meer voor de chauffeur, die half uit de cabine in zijn gordel hing, zijn hoofd aan één kant opengehaald door de tak die het portier aan de bestuurderskant had weggerukt toen de vrachtwagen de helling af denderde. De chauffeur van een lading varkens die voor de slacht naar Italië werden gebracht, klom op de restanten van de motorkap en keek door de verbrijzelde voorruit om te zien of er een tweede chauffeur was. De andere stoel was leeg, en dus gingen de mannen die zich inmiddels hadden verzameld op zoek naar de bijrijder, die uit de vrachtwagen geslingerd moest zijn.

Vier chauffeurs van vrachtwagens van verschillende grootte begonnen naar beneden te klauteren, terwijl een vijfde boven op de weg achterbleef om waarschuwingslichten te plaatsen en via zijn radio de *polizia stradale* op te roepen. Het sneeuwde nog steeds hard, dus het duurde een tijdje voordat een van hen het verwrongen lichaam ontdekte dat op ongeveer een derde van de helling te zien was. Twee van hen renden erheen, in de hoop dat in ieder geval een van de chauffeurs het ongeluk zou hebben overleefd.

Uitglidend en in hun haast af en toe op hun knieën vallend worstelden de mannen zich door de sneeuw waar de vrachtwagen zo moeiteloos doorheen geschoven was. De eerste man knielde naast de roerloze gedaante neer en begon de dunne laag wit weg te vegen die het lichaam bedekte. Hij hoopte dat hij nog zou ademen, maar toen zijn vingers in het lange haar bleven haken en hij de sneeuw van het gezicht veegde, keek hij neer op wat onmiskenbaar de delicate trekken van een vrouw waren.

Hij hoorde de andere chauffeur beneden zich roepen. Terwijl hij zich omdraaide in de nog steeds neervallende

sneeuw, zag hij hoe de ander zich geknield over iets heen boog dat een paar meter links van het spoor lag dat de vrachtwagen op weg naar beneden had getrokken.

‘Wat is dat?’ riep hij, terwijl hij zijn vingers zachtjes op haar hals legde om te voelen of er nog leven in dit vreemd verdraaide lichaam zat.

‘Het is een vrouw,’ riep de tweede. En terwijl hij de absolute roerloosheid van de hals van de gedaante onder zich voelde, riep de ander: ‘Ze is dood.’

Later vertelde de chauffeur die als eerste bij de vrachtwagen op onderzoek uit was gegaan dat hij aanvankelijk dacht, toen hij ze zag, dat de vrachtwagen een lading etalagepoppen moest hebben vervoerd. Want er lagen er minstens een stuk of zes verspreid in de sneeuw achter de kapotgeslagen achterdeuren van de vrachtwagen. Eentje leek er zelfs vast te zitten tussen het hout dat in de laadruimte alle kanten op was gesmeten, en hing half naar buiten, de benen bekneld door stapels planken die zo stevig ingeseald waren dat ze zelfs na de klap waarmee de vrachtwagen tegen de berg was geknald nog helemaal in hun verpakking zaten. Alleen had hij zich wel afgevraagd waarom die etalagepoppen jassen aanhadden. En waar al dat rood in de sneeuw eromheen vandaan kwam.

De *polizia stradale* had langer dan een halfuur nodig om op de oproep te reageren, en toen de agenten uiteindelijk op de plaats van het ongeluk aankwamen, kregen ze te maken met kilometers lange files die zich aan weerszijden van het ongeluk hadden gevormd doordat automobilisten die toch al voorzichtig reden vanwege de weersomstandigheden nog langzamer gingen rijden om door het grote gat in de metalen vangrail naar beneden te kijken naar waar de vrachtwagen lag. Te midden van de lijken.

Zodra de eerste agent, die niet kon verstaan wat de vrachtwagenchauffeurs naar hem riepen, de gebroken gestalten rond het wrak van de vrachtwagen zag liggen, klom hij weer naar boven en stelde zich in verbinding met het bureau van de carabinieri in Tarvisio. Niet lang daarna werd de verkeersdichtheid nog groter door de komst van twee auto's met daarin zes in zwart uniform gestoken carabinieri. Ze parkeerden hun auto in de berm en klommen langs de helling omlaag naar de vrachtwagen. Toen ze erachter kwamen dat de vrouw die in de vrachtwagen met haar benen onder het hout bekneld lag nog leefde, verloren de carabinieri onmiddellijk iedere belangstelling die ze eventueel nog voor de verkeerssituatie hadden gehad.

Er volgde een schouwspel zo chaotisch dat het komisch zou zijn geweest als het niet zo grotesk was. De stapels planken die de benen van de vrouw tegen de vloer van de vrachtwagen drukten waren minstens twee meter hoog.

Ze konden met een hijskraan gemakkelijk worden weggehaald, maar er kon geen hijskraan de helling af. Ze konden natuurlijk met de hand worden gelost, maar om dat te kunnen doen moesten de mannen naar boven klimmen en eroverheen lopen, waardoor het gewicht alleen maar groter werd.

De jongste agent zat op zijn knieën achter in de vrachtwagen te rillen in de bittere kou van de groeiende Alpen-schemering. Zijn met dons gevulde overjas lag over het zichtbare deel van het lichaam van de beknelde vrouw gedrapeerd. Haar benen verdwenen bij de dijen in een massieve stapel hout – het onderwerp van een extra bizarre Magritte.

Hij kon zien dat ze jong en blond was, maar hij kon ook zien dat ze zichtbaar bleker was geworden sinds hij was gearriveerd. Ze lag op haar zij, met haar wang tegen de geribbelde vloer van de vrachtwagen. Haar ogen waren dicht, maar ze leek nog steeds te ademen.

Achter zich hoorde hij het geluid van iets zwaars dat op de vrachtwagenvloer viel. De andere vijf kropen als mieren langs de zijkanten van de stapel omhoog en duwden en trokken aan de keurige plankenpakketten om ze van de bovenkant los te werken. Telkens wanneer ze er een op de grond gooiden, sprongen ze erachteraan, raaptten het op en droegen het door de open achterkant langs het meisje en de jonge Monelli naar buiten.

Telkens wanneer ze langs Monelli liepen, zagen ze ook dat de plas bloed die onder de planken vandaan kwam zijn knieën dichterbij was genaderd. Ze bleven verwoed aan de planken rukken en haalden hun handen eraan open, tijdelijk buiten zichzelf in hun drang om het meisje te bevrijden. Zelfs toen Monelli zijn jas over het gezicht van het meisje

had getrokken en overeind was gekomen, bleven twee van hen doorgaan met planken van de stapel rukken en naar buiten gooien in de toenemende duisternis. Ze bleven dit doen totdat hun brigadier naar hen toe ging en bij elk van hen zijn handen op hun schouders legde en tegen hun rug zei dat ze nu wel mochten ophouden. Daarop kalmeerden ze en gingen verder met het routineonderzoek ter plaatse. Tegen de tijd dat ze daarmee klaar waren en naar Tarvisio hadden gebeld voor ambulances om de doden te vervoeren, was er nog meer sneeuw gevallen, was het volkomen donker geworden en stond het verkeer helemaal tot aan de Oostenrijkse grens vast.

Er kon tot de volgende dag niets meer worden gedaan, maar de carabinieri zagen er wel op toe dat twee mannen de wacht zouden houden, want ze kenden de aantrekkingskracht die de plaats van de dood op veel mensen uitoefent en waren bang dat er bewijsmateriaal zou worden vernietigd of gestolen als het wrak de hele nacht onbeheerd werd achtergelaten.

Zoals zo vaak in die tijd van het jaar gloorde er de volgende ochtend een roosvingerige dageraad, en om tien uur was de sneeuw al niet meer dan een herinnering. Maar de vrachtwagen lag er nog, aan het eind van een diep spoor dat langs de helling omlaag liep. Hij werd in de loop van de dag leeggehaald en het hout werd een flink eind bij het wrak vandaan in lage stapels neergelegd. Terwijl de carabinieri werkten, mopperend over het gewicht, de splinters en de modder onder hun schoenen, begon een technisch team met een zorgvuldig onderzoek van de cabine van de vrachtwagen. Oppervlakken werden bestoven en alle papieren en voorwerpen werden in duidelijk gelabelde en genummerde plastic zakken gestopt. De stoel van de

chauffeur was door de kracht van de laatste klap van zijn onderstel gerukt; de twee mannen die in de cabine bezig waren maakten hem verder los en sloegen vervolgens de plastic en stoffen bekleding open, speurend naar iets wat ze niet vonden. Ze vonden evenmin iets verdachts achter het plastic paneelwerk van de cabine.

Pas achter in de vrachtwagen werd er iets ongewoons gevonden: acht plastic tassen, van het soort dat supermarkten aan hun klanten meegeven, die elk een stel schone vrouwenkleren bevatten, en in één geval ook een klein gebedenboek, in het Roemeens, volgens een van de technisch rechercheurs. Van de kleren in de tassen waren alle labels verwijderd, zoals ook het geval bleek te zijn bij de kleren die werden gedragen door de acht vrouwen die bij het ongeluk waren omgekomen.

Er werden geen andere papieren in de vrachtwagen gevonden dan er hoorden te zijn: paspoort en rijbewijs van de chauffeur, schadeformulieren, douanepapieren, vervoersbrieven en een factuur waarop de naam stond van de houtgroothandel waar het hout moest worden afgeleverd. De papieren van de chauffeur waren Roemeens, de douanepapieren waren in orde, en de lading was op weg naar een houtbedrijf in Sacile, een klein stadje ongeveer honderd kilometer verder naar het zuiden.

Meer informatie werd er niet prijsgegeven door het vrachtwagenwrak, dat ten slotte met heel veel moeite en met een enorme ontwrichting van het verkeer omhoog werd gehesen door de lieren van drie sleepwagens. Eenmaal boven werd het op een dieplader gezet en teruggestuurd naar zijn eigenaar in Roemenië. Het hout werd uiteindelijk afgeleverd bij het houtbedrijf in Sacile, dat weigerde alle extra kosten te betalen.

De vreemde dood van de vrouwen werd opgepikt door de Oostenrijkse en de Italiaanse pers, en er verschenen artikelen over hen met titels als 'Der Todeslaster' en 'Il Camion della Morte'. Op de een of andere manier hadden de Oostenrijkers de hand weten te leggen op drie foto's van de lichamen die in de sneeuw lagen, en hadden die bij hun verhaal afgedrukt. Er werd volop gespeculeerd: economische vluchtelingen? Illegale werkkrachten? De val van het communisme had een stokje gestoken voor wat ooit de bijna onontkoombare conclusie zou zijn geweest: spionnen. Het raadsel werd uiteindelijk nooit opgelost, en het onderzoek stierf een zachte dood ergens tussen het verzuim van de Roemeense autoriteiten om vragen te beantwoorden of papieren terug te sturen en de afnemende interesse van de Italianen. De lichamen van de vrouwen, en dat van de chauffeur, werden per vliegtuig teruggestuurd naar Boekarest, waar ze werden begraven onder de aarde van hun geboorteland en onder het nog grotere gewicht van zijn bureaucratie.

Hun verhaal verdween al spoedig uit de pers, verdrongen door de schending van een joodse begraafplaats in Milaan en de moord op alweer een rechter. Het verdween echter niet voordat het werd gelezen door professoressa Paola Falier, assistent-hoogleraar Engelse Letterkunde aan de Universiteit van Ca'Pesaro in Venetië en, niet geheel onbelangrijk voor dit verhaal, de vrouw van Guido Brunetti, commissario van politie in die stad.

Carlo Trevisan, avvocato Carlo Trevisan, om hem de titel te geven die hij graag hoorde gebruiken wanneer mensen over hem spraken, was een man met een doodgewoon verleden, wat niets afdeed aan het feit dat hij ook een man was met een onbegrensde toekomst. Als jongen uit Trento, een stad bij de Italiaanse grens met Oostenrijk, was hij naar Padua gegaan om rechten te studeren. Hij bleek een briljante student en studeerde af met de hoogste eer en alle lof van zijn professoren. Vervolgens aanvaardde hij een betrekking bij een advocatenkantoor in Venetië, waar hij, als een van de weinigen in de stad die zich voor dergelijke zaken interesseerden, al gauw een expert op het gebied van het internationaal recht werd. Na slechts vijf jaar verliet hij die firma en begon hij zijn eigen kantoor, gespecialiseerd in ondernemings- en internationaal recht.

Italië is een land waar veel wetten de ene dag worden aangenomen om de volgende dag alweer te worden herroepen. Het is ook een land waar de strekking van zelfs het eenvoudigste krantenverhaal vaak al niet te achterhalen valt, dus het is niet zo vreemd dat er soms enige verwarring bestaat omtrent de precieze betekenis van de wet. De daaruit voortvloeiende interpretatieverschillen creëren een klimaat dat uiterst gunstig is voor advocaten, die beweren dat ze in staat zijn de wet te begrijpen. Onder hen dus ook avvocato Carlo Trevisan.

Omdat hij zowel ijverig als ambitieus was, ging het avvocato Trevisan voor de wind. Omdat hij een goed huwelijk had gesloten, met de dochter van een bankier, verkeerde hij op familiale en familiale voet met tal van succesvolle en machtige industriëlen en bankiers uit de Veneto. Zijn praktijk groeide, evenals zijn buikomvang, totdat avvocato Trevisan in het jaar waarin hij vijftig werd zeven advocaten op zijn kantoor had werken, geen van allen vennoot in de firma. Hij woonde wekelijks de mis bij in de Santa Maria del Giglio, was tot tweemaal toe een voor-
aanstaand lid van de gemeenteraad van Venetië geweest, en had twee kinderen, een jongen en een meisje, allebei intelligent en allebei mooi.

Op de dinsdag voorafgaand aan het feest van La Madonna della Salute, eind november, bracht avvocato Trevisan de middag door in Padua, op verzoek van Francesco Urbani, een cliënt van hem die onlangs had besloten zijn vrouw, met wie hij zevenentwintig jaar getrouwd was, om een scheiding van tafel en bed te vragen. In de twee uur die de mannen samen doorbrachten, stelde Trevisan voor dat Urbani bepaalde gelden in het buitenland zou stallen, Luxemburg misschien, en dat hij onmiddellijk zijn aandeel in de twee fabrieken in Verona, waarvan hij samen met een andere man stille vennoot was, zou verkopen. De opbrengsten van deze transacties, stelde Trevisan voor, zouden die andere gelden misschien snel naar het buitenland moeten volgen.

Na die bespreking, die hij had laten aansluiten op zijn volgende afspraak, had Trevisan zijn wekelijkse etentje met een zakenrelatie. Ze hadden elkaar de week ervoor in Venetië getroffen, dus zagen ze elkaar vanavond in Padua. Zoals al hun ontmoetingen werd ook deze gekenmerkt

door de hartelijkheid die voortvloeit uit succes en voor-
spoed. Goed eten, goede wijn en goed nieuws.

Trevisans zakenrelatie bracht hem met de auto naar het station, waar hij, zoals elke week, de intercity naar Triëst nam, waarmee hij om 10.15 uur in Venetië zou arriveren. Hoewel hij een kaartje had voor de eerste klas, die zich achter in de trein bevond, liep Trevisan door de bijna lege rijtuigen naar voren en nam plaats in een tweedeklascou-
pé: zoals alle Venetianen ging hij zo ver mogelijk voorin zitten om niet het lange perron helemaal af te hoeven lopen wanneer de trein eenmaal in het Santa Lucia-station was aangekomen.

Hij opende het kalfsleren koffertje op de stoel tegenover hem en nam er een prospectus uit die hem onlangs was toegestuurd door de Nationale Bank van Luxemburg, een waarin rentes tot wel achttien procent werden aangeboden, zij het niet voor rekeningen in Italiaanse lires. Hij haalde een kleine calculator uit het vakje in de bovenste klep van de koffer, draaide de dop van zijn Montblanc en begon op een vel papier wat ruwe berekeningen uit te voeren.

De deur van zijn coupé schoof opzij, waarop Trevisan zich de andere kant op draaide om het kaartje uit zijn jaszak te halen zodat hij het aan de conducteur kon overhandigen. Maar degene die daar stond wilde iets anders van avvocato Carlo Trevisan dan zijn kaartje.

Het lijk werd gevonden door de conducteur, Cristina Merli, op het moment dat de trein de *laguna* overstak die Venetië van Mestre scheidt. Toen ze langs de coupé liep waarin de goed geklede heer opzij gezakt tegen het raam zat, wilde ze hem in eerste instantie niet lastigvallen door hem wakker te maken en om zijn kaartje te vragen, maar

vervolgens realiseerde ze zich dat passagiers zonder kaartje, zelfs goed geklede passagiers, vaak net deden of ze sliepen tijdens deze korte rit over de *laguna*, in de hoop dat ze op die manier niet gestoord zouden worden terwijl ze voor duizend lire zwartreden. Trouwens, als hij een kaartje had, zou hij alleen maar blij zijn dat hij wakker werd gemaakt voordat de trein stopte, vooral als hij de Nummer Een naar Rialto moest hebben, die precies drie minuten na binnenkomst van de trein vertrok van de *embarcadero* voor het station.

Ze schoof de deur open en stapte de kleine coupé binnen. *‘Buona sera, signore. Suo biglietto, per favore.’*

Naderhand, toen ze erover vertelde, meende ze zich de geur te herinneren, zich te herinneren dat die haar was opgevallen zodra ze de deur van de oververhitte coupé openschoof. Ze deed twee stappen naar de slapende man en herhaalde met stemverheffing: *‘Suo biglietto, per favore.’* Zo diep in slaap dat hij haar niet hoorde? Onmogelijk: hij had vast geen kaartje en probeerde nu de onvermijdelijke boete te ontlopen. In de loop van haar jaren op de trein had Cristina Merli bijna plezier gekregen in dit moment: hen om legitimatie vragen en dan de boete uitschrijven, het geld innen. Ook kon ze genieten van de verscheidenheid aan smoezen die haar werd opgegeven, inmiddels allemaal zo vertrouwd dat ze ze in haar slaap kon opzeggen: ik moet hem verloren hebben; de trein reed net weg en ik wilde hem niet missen; mijn vrouw zit in een andere coupé en zij heeft de kaartjes.

Zich van dit alles bewust, en in het besef dat ze nu zou worden opgehouden helemaal aan het einde van de lange reis vanuit Turijn, was ze bruusk in haar gebaren, mischien zelfs ruw.

‘Alstublieft, signore, word eens wakker en laat me uw kaartje zien,’ zei ze, terwijl ze zich over hem heen boog en aan zijn schouder schudde. Bij de eerste aanraking van haar hand helde de man langzaam bij het raam vandaan, viel om op de bank en gleed op de grond. Toen hij op de grond terechtwam, viel zijn colbert open en zag ze de rode vlekken op de voorkant van zijn overhemd. De geur van urine en ontlasting steeg onmiskenbaar van zijn lichaam op.

‘Maria Vergine,’ zei ze geschrokken, waarna ze voetje voor voetje achterwaarts de coupé verliet. Van de linkerkant zag ze twee mannen op zich af komen, passagiers op weg naar de uitgang voor in de trein. ‘Het spijt me, heren, maar de deur voorin zit vast, u zult de uitgang achter u moeten nemen.’ Gewend als ze waren aan dit soort dingen, draaiden ze zich zonder morren om en liepen terug naar de andere kant van het rijtuig. Ze wierp een blik door het raam en zag dat de trein bijna aan het eind van de dijk was. Ze hadden nog drie, misschien vier minuten te gaan voordat de trein op het station zou stoppen. Daar zouden de deuren opengaan, en de passagiers zouden uitstappen en ze zouden alle herinneringen die ze hadden aan de rit en aan mensen die ze in de gangen van de lange trein hadden gezien met zich meenemen. Ze hoorde het vertrouwde gekklik en gebonk waarmee de trein op het gewone spoor overging, en daarna schoof de neus van de trein onder de overkapping van het station.

Ze werkte al vijftien jaar bij de spoorwegen en had het nog nooit meegemaakt, maar ze deed het enige wat ze op dit moment kon bedenken: ze stapte de volgende coupé in en pakte de handgreep van de noodrem beet. Ze trok eraan en hoorde een knappend geluidje toen de verzege-

ling brak, waarna ze, niet zonder een ietwat koele, bijna academische nieuwsgierigheid, afwachtte wat er zou gebeuren.